



ЕВРОПЕЙСКА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА

Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) спомага за осъществяването на целите на Европейския съюз, като осигурява дългосрочно финансиране на проекти, гаранции и консултации. Тя подкрепя проекти както в рамките на ЕС, така и извън него. Акционери в банката са държавите — членки на ЕС. ЕИБ е основен акционер в Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ) и двете организации заедно образуват групата на ЕИБ. В рамките на Плана за инвестиции за Европа на Комисията групата на ЕИБ е част от по-широка стратегия, насочена към преодоляването на големия недостиг на инвестиции чрез облекчаване на инвеститорите по отношение на някои от рисковете, свързани с проектите.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

- Членове 308 и 309 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Други разпоредби относно ЕИБ се съдържат в членове 15, 126, 175, 209, 271, 287, 289 и 343 от ДФЕС.
- Протокол (№ 5) за устава на Европейската инвестиционна банка и Протокол (№ 28) за икономическото, социалното и териториалното сближаване, приложени към Договора за Европейския съюз (ДЕС) и Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

ЦЕЛИ

Съгласно член 309 от ДФЕС задачата на ЕИБ е да допринесе за балансираното и стабилно развитие на вътрешния пазар в интерес на Съюза. ЕИБ улеснява финансирането на проекти във всички сектори на икономиката, които проекти:

- имат за цел развитието на по-слаборазвитите региони;
- имат за цел модернизиране или преобразуване на предприятия или развитие на нови дейности, които не могат да се финансират изцяло със средства, с които разполагат отделните държави членки;
- са от общ интерес за няколко държави членки.

Банката допринесе също така за насърчаването на икономическото, социалното и териториалното сближаване в Съюза (член 175 от ДФЕС и Протокол № 28). Освен това тя подкрепя прилагането на мерки извън ЕС, които подкрепят политиката за сътрудничество за развитие на Съюза (член 209 от ДФЕС).



Дейностите на ЕИБ са съсредоточени в шест приоритетни области: климат и околна среда; развитие; иновации и умения; малки предприятия; инфраструктура; и сближаване.

РЕСУРСИ И ИНСТРУМЕНТИ

А. Ресурси

При изпълнението на целите си ЕИБ основно се финансира от собствени ресурси и от международните капиталови пазари (член 309 от ДФЕС).

1. Собствени ресурси

Собствените ресурси се предоставят от членовете на ЕИБ, т.е. държавите — членки на ЕС (член 308 от ДФЕС). Вноската на всяка отделна държава членка в капитала е определена в член 4 от Устава на ЕИБ и се изчислява в съответствие с икономическата тежест на държавите членки. След оттеглянето на Обединеното кралство от ЕС Съветът на управителите на ЕИБ реши, че останалите държави членки ще увеличават пропорционално вноските си в капитала, за да се запази същото равнище на общия записан капитал (243,3 милиарда евро). Към март 2020 г. записаният капитал на ЕИБ се увеличи с още 5,5 милиарда евро вследствие на решението на две държави членки да увеличат своите вноски в капитала (Полша и Румъния). Общият записан капитал на ЕИБ в момента възлиза на 248,8 милиарда евро.

2. Капиталови пазари

ЕИБ набира основната част от кредитния си ресурс от международните капиталови пазари, главно чрез емисии на облигации. Банката е един от най-важните наднационални кредитори в света. За получаването на разходоефективно финансиране е важен отличният кредитен рейтинг. Основните агенции за кредитен рейтинг в момента дават най-висок рейтинг на ЕИБ, което отразява качеството на нейния кредитен портфейл. ЕИБ по принцип финансира една трета от всеки проект, но подпомагащото финансиране може да достигне 50 %.

Б. Инструменти

ЕИБ използва широк спектър от различни инструменти, но основно кредити и гаранции. Развити са, обаче, и редица други по-иновативни инструменти с по-висок рисков профил. Ще бъдат разработени и други инструменти в сътрудничество с други институции на ЕС. Финансирането от ЕИБ може да се комбинира и с финансиране от други източници на ЕС (наред с други, от бюджета на ЕС) — процес, известен като „смесено финансиране“ („blending“). Наред с финансирането на проекти ЕИБ действа и като консултант.

Кредити се предоставят главно под формата на преки заеми или междинни заеми. Преките заеми за проекти са обект на определени условия, например общите инвестиционни разходи трябва да надхвърлят 25 милиона евро, а заемът може да покрива най-много до 50 % от разходите по проекта. Междинните заеми се състоят в кредитиране на местни банки или други посредници, които от



своя страна подкрепят крайния получател. Основната част от кредитирането се извършва в ЕС.

В допълнение към по-традиционните си дейности по отпускане на заеми ЕИБ използва също така механизми за смесено финансиране, за да съчетае своите заеми с безвъзмездни средства от публични органи или благотворителни организации.

УПРАВЛЕНИЕ И СТРУКТУРА

А. Управление

ЕИБ е юридическо лице съгласно член 308 отДФЕС. Банката се ръководи и управлява от Съвет на гуверньорите, Съвет на директорите и Управителен комитет (член 6 от Устава). Дейността на Банката се проверява от одитен комитет (член 12 от Устава).

1. Съвет на гуверньорите

а. Състав

Съветът на гуверньорите се състои от министри, определени от държавите членки (член 7, параграф 1 от Устава).

б. Задачи

Съветът на гуверньорите приема общите насоки за кредитната политика на Банката и следи за тяхното изпълнение (член 7, параграф 2 от Устава). Съгласно член 7, параграф 3 от Устава Съветът на гуверньорите:

- взема решение за увеличаване на записания капитал;
- определя принципите, приложими към операциите по финансиране в рамките на мисията на Банката;
- упражнява предвидените правомощия за назначаването и освобождаването от длъжност на членове на Съвета на директорите и на Управителния комитет;
- взема решения относно предоставянето на финансиране за инвестиционни операции, които се осъществяват изцяло или частично извън територията на ЕС;
- одобрява годишния доклад на Съвета на директорите, годишния баланс и отчета за приходите и разходите, както и процедурния правилник на Банката.

Съветът назначава шестимата членове на одитния комитет (член 12, параграф 1 от Устава), както и членовете на Съвета на директорите (член 9, параграф 2 от Устава) и на Управителния комитет (член 11, параграф 1 от Устава).

2. Съвет на директорите

а. Състав

Съветът на директорите се състои от 28 директори и 18 алтернативни директори. Директорите се назначават от Съвета на гуверньорите за срок от пет години.



Всяка държава членка и Комисията определят по един директор (член 9, параграф 2 от Устава).

б. Задачи (член 9 от Устава)

Съветът на директорите взема решения относно:

- предоставянето на финансиране, по-специално под формата на кредити и гаранции;
- сключването на заеми;
- определянето на лихвените проценти по заемите, както и комисионите и другите такси.

Той гарантира, че банката се управлява разумно и в съответствие с разпоредбите на договорите и на устава и с общите насоки на Съвета на гуверньорите.

3. Управителен комитет

а. Състав

Управителният комитет се състои от председател и осем заместник-председатели, назначени за срок от шест години от Съвета на гуверньорите по предложение на Съвета на директорите. Техните мандати могат да бъдат подновявани (член 11, параграф 1 от Устава).

б. Задачи

Управителният комитет отговаря за текущото функциониране на банката под ръководството на председателя и под контрола на Съвета на директорите; той подготвя решенията на Съвета на директорите и осигурява тяхното изпълнение (член 11, параграф 3 от Устава).

4. Одитен комитет (член 12 от Устава)

а. Състав

Одитният комитет се състои от шестима членове, назначени от Съвета на гуверньорите (член 12, параграф 1 от Устава).

б. Задачи

Одитният комитет ежегодно преглежда редовността на операциите и на счетоводните книги на Банката. За тази цел той проверява дали операциите на Банката са били извършени при спазване на предвидените в Устава и в процедурния правилник формалности и процедури (член 12, параграф 2 от Устава). Той установява дали финансовите отчети, както и всяка друга финансова информация, която се съдържа в съставения от Съвета на директорите годишен счетоводен отчет, дава вярна и точна представа за финансовото състояние на Банката (член 12, параграф 3 от Устава).

Б. Структура

Групата на ЕИБ е създадена през 2000 г. и се състои от ЕИБ и Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ). Европейският инвестиционен фонд (ЕИФ) е създаден през 1994 г. като публично-частно партньорство (ПЧП) с три основни групи акционери: ЕИБ като основен акционер с 62,2 %, Комисията (30 %) и няколко



публични и частни финансови институции (7,8 %). ЕИФ осигурява различни форми на инструменти за рисков капитал, например рисково инвестиране (venture capital). ЕИФ кредитира преди всичко малки и средни предприятия (МСП), като използва широк набор от иновативни инструменти с цел подобряване на достъпа на МСП до финансиране.

ПЛАН ЗА ИНВЕСТИЦИИ ЗА ЕВРОПА

От началото на глобалната икономическа и финансова криза ЕС страда от ниски равнища на инвестиции. В съобщението на Комисията, озаглавено „План за инвестиции за Европа“ ([COM\(2014\)0903](#)), се предоставят насоки относно начините за съживяване на инвестициите в ЕС, за създаване на работни места и за стимулиране на дългосрочния растеж и конкурентоспособността. Законодателната рамка за новата инициатива беше представена в предложението за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ) ([COM\(2015\)0010](#)). Регламентът беше приет на 25 юни 2015 г. ЕФСИ има задачата да генерира частни инвестиции посредством мобилизиране на публични средства и да създаде благоприятна среда за инвестициите. Първоначалната гаранция от ЕС в размер на 16 милиарда евро към ЕИБ, заедно с 5 милиарда евро поети задължения от самата ЕИБ, беше използвана, за да се мобилизират частни средства, и до средата на 2018 г. ЕФСИ надхвърли своята цел за генериране на 315 милиарда евро допълнително финансиране за инвестиции. Планът няма за цел да замени съществуващите програми на ЕС и на ЕИБ, а по-скоро да ги допълни.

С Регламента за ЕФСИ беше създаден също така Европейският консултантски център по инвестиционни въпроси (ЕКЦИВ), който има за цел да предоставя консултантска и техническа подкрепа при набиелазването, подготовката и разработването на инвестиционни проекти. ЕКЦИВ представлява партньорство между ЕИБ и Комисията, като и двете институции участват финансово. Той е създаден в рамките на ЕИБ, която отговаря за неговото управление.

Регламентът за ЕФСИ 2.0 бе приет през декември 2017 г. и влезе в сила на 1 януари 2018 г. Този регламент удължава срока на действие на ЕФСИ (до края на 2020 г.) и внася допълнителни подобрения във фонда и ЕКЦИВ. Един от ключовите елементи е увеличаването на гаранцията от ЕС на 26 милиарда евро и на ангажимента на ЕИБ на 7,5 милиарда евро с оглед да бъдат мобилизирани 500 милиарда евро допълнително финансиране за инвестиции.

„БАНКА НА ЕС ЗА КЛИМАТА“

През юни 2019 г. Европейският съвет прикани ЕИБ „да активизира дейностите си за подкрепа на действията в областта на климата“. През ноември 2019 г. ЕИБ отговори с нова стратегия в областта на климата и политиката за отпускане на кредити в областта на енергетиката.

ЕИБ се ангажира да съгласува всички свои дейности по финансиране с целите на Парижкото споразумение. По-специално, до 2025 г. ЕИБ ще увеличи с 50 % дела на инвестициите в рамките на своето „действие в областта на климата и



екологичната устойчивост“. ЕИБ ще спре да финансира проекти за изкопаеми горива от края на 2021 г.

Новата политика на ЕИБ за отпускане на кредити, която ще ръководи нейните дейности в енергийния сектор, се основава на пет принципа:

- даване на приоритет на енергийната ефективност с оглед на подкрепата за новата цел на ЕС съгласно Директивата на ЕС за енергийната ефективност;
- създаване на условия за декарбонизация на енергетиката чрез увеличаване на подкрепата за нисковъглеродни технологии или технологии с нулеви въглеродни емисии с цел постигане на дял от 32 % на енергията от възобновяеми източници в целия ЕС до 2030 г.;
- увеличаване на финансирането за децентрализирано производство на енергия, за иновативно съхранение на енергия и за електрическа мобилност;
- гарантиране на инвестициите в мрежата, които са от съществено значение за новите и непостоянни енергийни източници като вятърната и слънчевата енергия, както и за укрепване на трансграничните междусистемни връзки; и
- увеличаване на въздействието на инвестициите в подкрепа на енергийната трансформация извън ЕС.

ОТГОВОР НА КРИЗАТА, ПОРОДЕНА ОТ COVID-19

През 2020 г., като част от отговора на ЕС на икономическите последици от кризата, породена от COVID-19, ЕИБ създаде гаранционен фонд в размер на 25 милиарда евро, за да може групата на ЕИБ да увеличи подкрепата си за дружествата във всички държави — членки на ЕС, като мобилизира допълнителна сума в размер до 200 милиарда евро.

Това е в допълнение към пакета за незабавна подкрепа в размер до 40 милиарда евро, който се състои от:

- специални схеми за гарантиране на банките въз основа на съществуващи програми, за незабавно разпределяне, чрез които беше мобилизирано финансиране в размер до 20 милиарда евро;
- специални линии за осигуряване на ликвидност за банките, за да се осигури подпомагане в размер на допълнителни 10 милиарда евро оборотен капитал за МСП и дружества със средна пазарна капитализация; и
- специални програми за закупуване на обезпечени с активи ценни книжа, за да се даде възможност на банките да прехвърлят риск по портфейли от заеми за МСП, по които бяха мобилизирани още 10 милиарда евро подкрепа.

РОЛЯТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

В съответствие с член 308 от ДФЕС при изменението на Устава на ЕИБ се провеждат консултации с Парламента.



Всяка година комисия на Парламента прави преглед на дейността на ЕИБ и представя доклад на пленарно заседание, на което бива поканен председателят на ЕИБ.

Съгласно действащия регламент Парламентът одобрява назначаването на изпълнителния директор и на заместник изпълнителния директор на ЕФСИ. Годишните бюджетни кредити от бюджета на ЕС, свързани с гаранционния фонд, се разрешават от Европейския парламент и Съвета в рамките на годишната бюджетна процедура. ЕИБ и Комисията имат редица задължения за докладване пред Парламента като годишни доклади, изслушвания ad hoc и искания за информация.

В качеството си на съзаконодател Парламентът участва в рамките на преговорите относно предложението за ЕФСИ 2.0.

Dražen Rakić
04/2020

